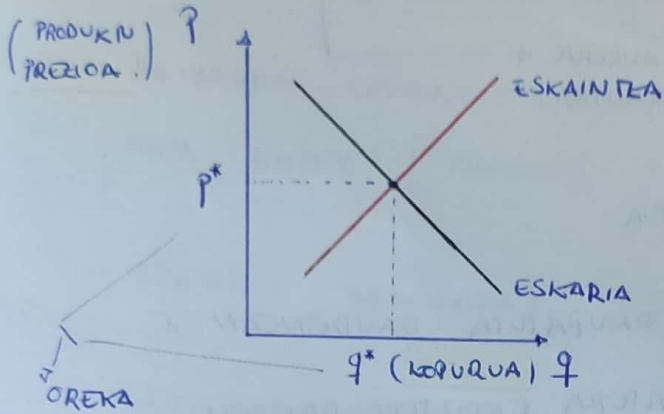

1. EKONOMIARI SARRERA

ADAM SMITH

- LIBERALISMOA
- DIRU METAKETA
- ESKU IKUSEZINA → "OREKA"
- LIBRE MERCADO

JON MAYNARD KEYNES

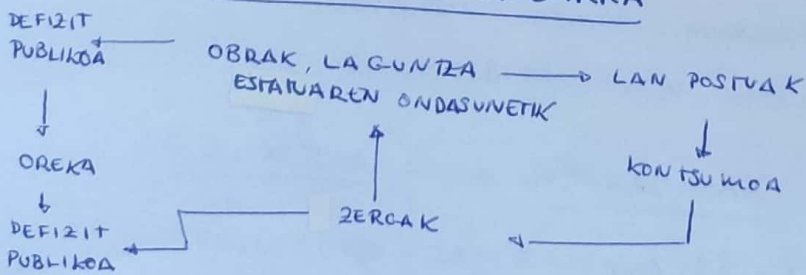
- POLITIKA FISKALA:
    - GASTU FISKALA
    - ZERBAK
  - MONETA POLITIKA
- } KRISI
GARAIOAN
GOBERNUAK
KONTROLATU

KARL MARX

- SOZIALISMOA, KOMUNISMOA
- KAPITALA ETA KLASE BORROKA
- EKONOMIA LANGILEEN ESANETARA

EKONOMIA [DEF.]: ONDASUN ZEIN ZERBITZUEN EKOIZPENA AZTERDEN DUEN ZIENTZIA SOZIALA

1) EKONOMIA ZIRKULARRA

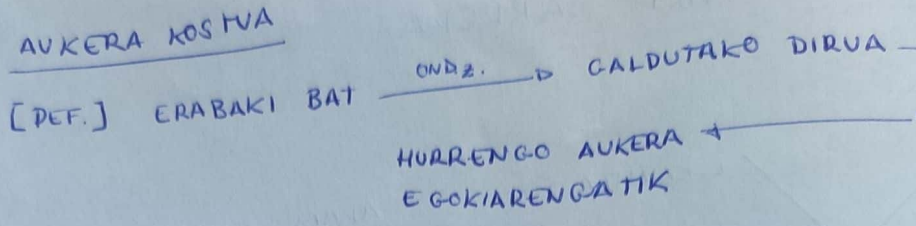
2) MIKRO / MAKRO-EKONOMIA

MIKRO: MERKATU INDIBIDUALAK
MAKRO: MERKATU OSOA

3) S. EKONOMIKOAREN FUNTSEZKO ARAZOK

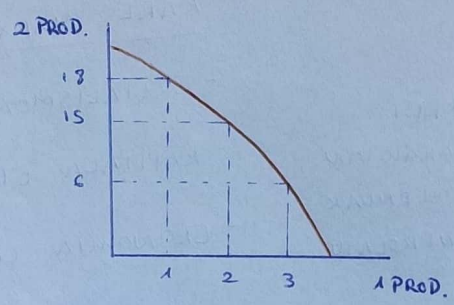
- BALIABIDE URRIEN SAILKAPENA
- EKOIZIKO DIREN BALIAB.
- ONDASUNAK
- ZIENTZIA EKONOMIKOAREN ARAZO NAGUSIAK
- ZER, ZEIN, NOLAKO ZERBITZUA BETE

4) AUKERA KOSTUA

5) EKOIZPEN AHALMENAREN MUGA

ENPRESA BAREN BALIABIDEAK OKUPATUTA DAUDENEAN
PRODUKTU MOTA EZBERDINAK BATERA EKOIZTEKO DAUDEN
MODUAK AZALZEN DITU.

2-ESKARI ETA ESKAINDA-REN LEGEAK

- ERABILGARRITASUNA : MOMENTU BATEAN ZER NOLAKO BEHARRA (KUANTIFIKATUA) SU POSADEN DUEN PRODUKTU MOTA BATEK. [PRODUKTU $\uparrow$, ERABILGARRI. $\downarrow$]

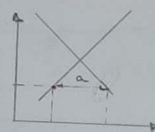
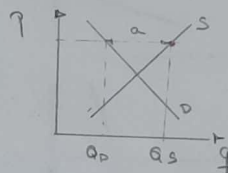
- ESKARIA (DEMANDA) : $P = f(Q_D)$

- ESKAINDA (OFERTA) : $P = f(Q_S)$

- OREKA : $Q_S = Q_D$

- GEHIEGIZKO ESKAINDA : $[P_D = P_S]$
OREKATIK $\uparrow$

- GEHIEGIZKO ESKARIA : $[P_D = P_S]$
OREKATIK $\downarrow$

- ESKAINDA KURBAREN DESPLAZAMENDUA:

- ESKUBIRANZ : (GEHENBAT)

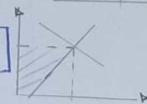
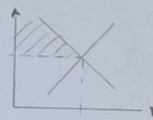
- EKOIZPEN KOSTUAK MURRIZTU
- PRODUKTIBILTATEAREN HOBEKUNTZA.

- EFIZIENTZIA $\rightarrow$ SOBERAKINAK

• EROSLAREN SOBERAKINA : $[P_i - P^*]$

• EKOIZLEEN SOBERAKINA : $[P^* - P_{min}]$

• SOBERAKIN OSOA : $[P_i - P_{min}]$

3- ELASTIKOTASUNA

- ESKARIAREN ELASTIKOTASUNA: (ϵ_p)

PRODUKTU BATEN ESKARIAREN SENTSIBILITATEA NEURTZEN DU PRODUKTUAREN PREZIO ALDAKETEN AURREAN.

$$\epsilon_p = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \frac{P}{Q}$$

$$\epsilon_{\text{konk}} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \frac{P_0 + P_1}{2} \frac{Q_0 + Q_1}{2}$$

$$\epsilon_p = \frac{dq}{dp} \frac{p}{Q}$$

[EMAITZ NEG. $\Rightarrow$ $|\epsilon_p|$]

$$\left[\epsilon_p = \frac{\Delta Q/Q}{\Delta P/P} = \frac{\text{ESKATUTAKO KANT. } \Delta (\% \text{ kan})}{\text{PREZ. } \Delta (\% \text{ kan})} \right]$$

- NOTAK:

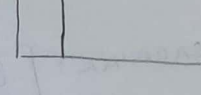
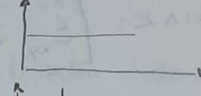
$[\epsilon_p > 1]$ $\rightarrow$ ESKARI ELASTIKOA

$[\epsilon_p < 1]$ $\rightarrow$ ESKARI INELASTIKOA

$[\epsilon_p = 1]$ $\rightarrow$ ELAST. UNITARIOA

$[\epsilon_p = \infty]$ $\rightarrow$ GUZTIZ ELASTIKOA

$[\epsilon_p = 0]$ $\rightarrow$ GUZTIZ INELASTIKOA

- SARRERA OSOAK:

$$\text{SARRERA OSOAK (SO)} = \text{SALMENTA PREZIOA} \times \text{SALDUTAKO UNIT.}$$

$$SO = P \cdot q$$

ESKARIA	$\uparrow P$ SO	$\downarrow P$ SO
INELASTIKOA	Δ	∇
$\epsilon_p = 1$	kte	kte
ELASTIKOA	∇	Δ

- ESKARIAREN ERRENTA ELASTIKOTASUNA :

$$\boxed{E_{RX} = \frac{\text{ESKATUTAKO KANT. } \Delta \text{ PORZENTUALA}}{\text{ERRENTAREN } \Delta \text{ PORZENTUALA}}}$$

$$\boxed{E_{RX} = \frac{\Delta Q}{\Delta R} \frac{R_0}{Q_0}}$$

$$\left[\begin{array}{l} E_{RX} < 0 \quad (R \uparrow \Rightarrow Q \downarrow) \quad \text{BEHE ONDASUNA} \\ E_{RX} > 0 \quad (R \uparrow \Rightarrow Q \uparrow) \quad \text{ONDASUN NORMALA} \end{array} \right]$$

- ESKARIAREN ELASTIKOTASUN GURUTZATUA

$$\left[E_{xy} = \frac{\frac{\Delta Q^x}{Q_0^x}}{\frac{\Delta P^y}{P_0^y}} = \frac{P_0^y}{Q_0^x} \frac{\Delta Q^x}{\Delta P^y} \right]$$

- OSAGARRITASUNA ETA ORDEZKAGARRITASUNA

OSAGARRIAK: $\left[E_{xy} < 0 \right] \quad (Q_x \downarrow, Q_y \uparrow)$

ORDEZKAGARRIAK: $\left[E_{xy} > 0 \right] \quad (Q_x \uparrow, Q_y \downarrow)$

4. EKOIZPENA, KOSTUAK ETA MOZKINAK

1. ENPRESA: "EKOIZPEN FAKTOREAK ERALDAIUZ, ONDASUN ETA ZERBITZUAK LORTzea."

• EKOIZPEN FAKTOREAK:

- $M \equiv$ BALIABIDE NATURALAK
- $K \equiv$ KAPITALA (MAKINAK, ERAIKUNTZAK, FINANTZIAKETA)
- $L \equiv$ LANA (GIZA BALIABIDEAK)

2. EKOIZPEN-FUNTZIOA, PRODUKTIBILITATEA ETA EFIZIENTZIA (ERAGINKORTASUNA)

$$[Q = f(M, K, L, \dots)]$$

- FAKTORE ALDAKORRAK: Ekoizpenarekin epe laburrean aldatu, ez badina ekoiztea $\rightarrow$ desageratu.
ADB: LEHENGATIAK (M)
- FAKTORE FINKOAK: Ekoizpenarekin epe laburrean EZ aldatu.
ADB: ERAIKUNTZAK, ... (K)
- PRODUKTIBILITATE TEKNIKOA: Faktoreen batzabesteko ekoizpena $\frac{\text{Ekoiztutako kop.}}{\text{Faktore kop.}}$
- ERAGINKORTASUN PRODUKTIBOA: Ondasunaren kopuru maximua produzitzea ekoizpen faktore kopuru idealarekin.
- ERAGINKORTASUN EKONOMIKOA: kostu txikiarekin ekoizpen maila zehatz bat lortzea.

3. ERRENDIMENDU BEHERA KORRAREN LEGEA:

- ERRENDIMENDU BEHERAKOR MARGINALAREN LEGEA: Ekoizpen faktore bat graduak, handitzean, besteak K_{te} mantenduz, une zehatz betetik emane ekoizpen osarean gehikuntzak minuzten hasiko dira
- EKOIZPEN FUNTZIO BEHERRAKORRA: Faktoreen bat besteak oztapatzen baditu $\rightarrow$ GREBA.
- EKOIZPEN MARGINALA: (EM) ekoizpen osoa zehatz handitzean den baliabide berrua sartzen dugunean.
- BATZABESTEKO EKOIZPENA:

$\frac{\text{EKOIZTUTAKO UNITATEAK}}{\text{LANGILE KOPIURVA}}$
--

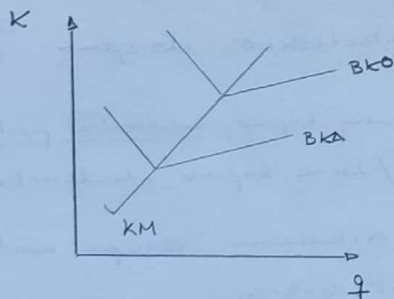
4- EPE LABURREKO EKOIZPEN KOSTUAK

- KOSTU FIKOAK (K_F): ekoizpen mailarengandik independienteak dira. ADB: makinariaren amortizazioa, langileen kostuak, ...
- KOSTU ALDAKORRAK (K_A): ekoizpen mailarekin handitzen dira. ADB: Lehengairak, ...
- KOSTU OSOAK (K_O):
$$K_O = K_F + K_A$$

- KOSTU MARGINALA (K_M): ekoizpen unitate baten handitzea zerbaterain handitzen den kostu osoa.
- BATAZ BESTEKO KOSTUA (B_K): produktu bakoitzeko unitateko kostua islatzen du.

$$B_K = B_{K_F} + B_{K_A} = \frac{K_F}{q} + \frac{K_A}{q}$$

- K_M eta B_K -en ARTEKO ERLAZIOA:

$$K_M = \frac{dK_O}{dq} = \frac{dK_A}{dq}$$

5- ZEIN KOPURU EKOIZTU MOZKINA MAXIMOTZEKO

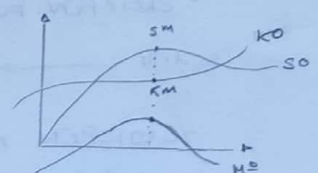
- MOZIKAK (M^o):
$$M^o = S_O - K_O = p \cdot q - K_O$$

- SARRERA MARGINALA: salduetako azken unitateak zerbaterain handitzen den sarrera osoa.

$$S_M = \frac{dS_O}{dq}$$

- MOZKINA MAXIMOTZEAN $S_M = K_M$

$$\frac{dM^o}{dq} = 0 = S_M - K_M$$

• INBERTSIO BATEN ERRENTA GARRITASUA

$$R_z = \frac{M_z^o}{IK} \times 100$$

- IK: Inbertitutako Kapitala.
- Z : epe zehatza
- R: errenta garritasuna.

• ESKALA EKONOMIAK ETA ERRENTA GARRITASUN ATALASEA

- Eskala ekonomiak: [BK ↓ eta Ekoiz. ↑]

- ZERGATIK? KF ↑ ditugunean Ekoiz. asko ↑ delako.

LEHIAKIDETZA PERFECTUA, MONOPOLIOA ETA OLIGOPOLIOA

SARRERA

SALTZAILE KOP.	EROSLE KOP.	MERKATU MOTA
ASKO	ASKO	LEHIAKIDETZA PERF.
GUTXI	ASKO	OLIGOPOLIOA
BAKARRA	ASKO	MONOPOLIOA

LEHIAKIDETZA PERFECTUA:

- SALTZAILEEK EZ DUTE ERABERIK PREZIOAREN GAINEAN
- PRODUKTU HOMOGENEO ETA UNIFORME
- MERKATUO AGENTEK INFORMAZIO GUZTIA
- SARTU ETA ATERAIZERO ASKATASUNA
- EKOIZPEN FAKTOREAK EFIZIENTEKI ESLEITU
- EFIZIENTE EZ IZATEKO:
  - SARTZEO OZTOPAK
  - INFORMAZIO INPERFECTUA
  - EXTERNALITATEAK

LEHIA INPERFECTUA

- "FABRIKATZAILEEK PREZIOEN GAINEAN ERABERINA DUTE" (MERKATU BOTEREA)
- MONOPOLIOA: EKOIZLE bakarra + produktu ez ordeztagarriak.
- OLIGOPOLIOA: Salmenta gehienek enpresa gutxiak esku.
- LEHIAKIDETZA MONOPOLISTIKOA: Enpresa askok antzeko produktuek eskaintzen dituztuen. Prezioen diskriminazioa.

2. LEHIAKIDETZA PERFECTUO ENPRESAK

- ESKARI ETA ESKAINTZA KURBAK: (ESKARI KURBA) ($P = q_D + \dots$)
- BATAZBESTEKO SARRERA (BS) eta SARRERA MARGINALA (SM)

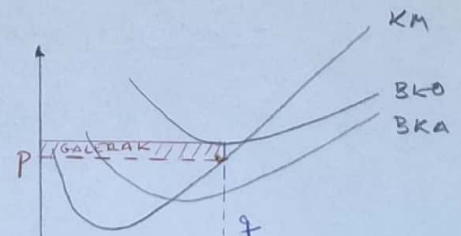
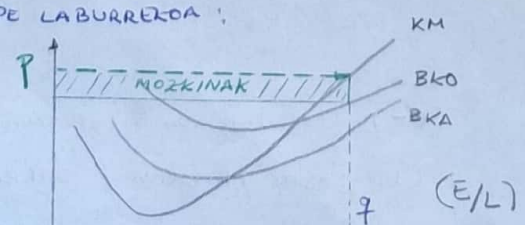
$$BSO = \frac{SO}{q} = P \quad SM = \frac{dSO}{dq} = P \quad [SM = P_m] \text{ (NORMALEAN)}$$

MOZKINEN MAXIMOTZETA:

$$\frac{dM^o}{dq} = 0 = \frac{dSO}{dq} - \frac{dKO}{dq} = SM - KM = 0 \quad [SM = KM]$$

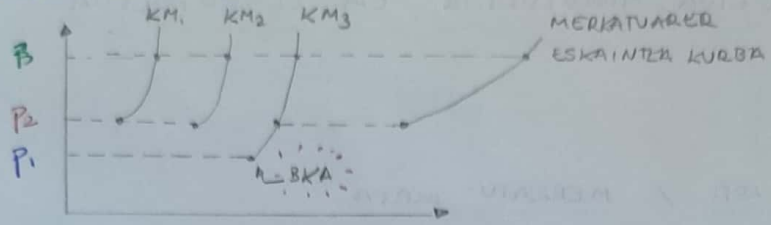
ESKAINZA KURBA EPE LABURREKOA:

$P_m > BKA \rightarrow$ EKOIZTU
 $P_m < BKA \rightarrow$ EZ EKOIZTU

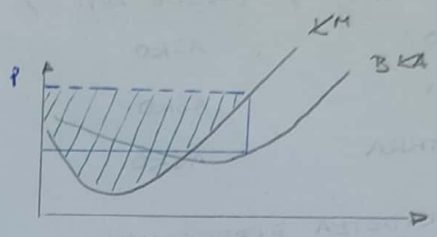
$KM > BKO$ (E/L)
 SHOT ON MI 9T

• MERKATUA REN ESKAINITZA KURBA EPE LABURBETOKO

• EKOIZPEN GAINERATIBOKA

$EG = SO - KA$ $\sum KM = \sum KA$

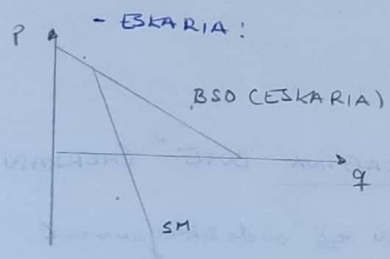
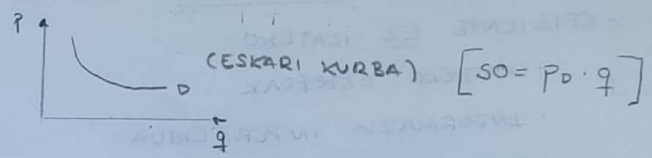
3- LEHIAKIDETZA INPERFEKTUKO MERKATUAK

• ARRAZOIAK: EKOIZPEN KOSTUAK (ESKALA EKONOMIAK)

• MONOPOLIOA 1: [MONOPOLISTA eskari kurba = MERKATU eskari kurba]

- MR maximotzea: $SM = KM$ Q merleku $\rightarrow q^*$ lortu eta eskaria p^*

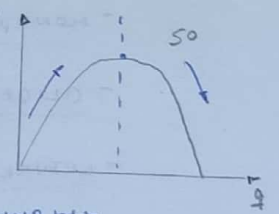
$SM < P$

• BSO = ESKARIA
 • $SM(+), SO \uparrow$ / $SM(-), SO \downarrow \Rightarrow$ EKOIZPEN HANDI KETA BITARTETZ

• KANTITATE EFERTUA: $SO \uparrow$ saltzeko azken unitatearen p ar.

• PREZIO EFERTUA: $SO \downarrow$ azkenengo unitate saltzeko, P_m faitxi.

• **EZ dago eskaintzen** DENA eskarian mende.

• OLIGOPOLIOA:

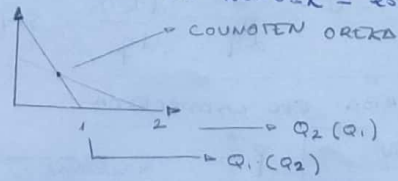
- Intende pendentzia enpresa bakoitzaren enaitzen artean.

- Kolusioa, Kantelatan enaitzen aldea, enpresa gutxi koniek unitate kopuruak eta prezioak enabakitzea.

- Nashen oinba, Estrategia bestearen estrategiarekin anabena.

- Cournoten modeloa: • Oundsu beher $\rightarrow D$ kurba zuzen $\rightarrow$ enabakia aldi berean $\leftrightarrow$ bestearen ekoizpen mada FINKOA

• 2 enpresen zuzenkurba = eskaintza kurba.

- EXTERNALITATEAK: HUIS egitea.

(-) KOSTU PRIBATUA + EXTERNALITATEA
 (+) KOSTU PRIBATUA - EXTERNALITATEA

6. MAKROEKONOMIARI SARRERA

ONARRIZKO ALDAGAIK

- DEF: Makroekonomia sistema ekonomikoaren konponenteak globalez antolatzen da. [EKOIZPENA - LANGABEZI TASA - INFLAZIO TASA]

- TRESNAK:

- POLITIKA FISKALA: gastu publikoaren (G) eta zergen (T) gainean eragina duten inbertsion oinarritzen da.
- DIRU POLITIKA: Banku zentralak diruaren kuantitate eta egokitasuna kontrolatzeko.

2. ERRENTAREN FLUXU ZIRKULARRA [MONETA FLUXUA] [ONDASUN FLUXUA]

3. BPGd (BARNE PRODUKTU GORDINA)

- DEF: Epe zehatz batean ekoizitako amarenako ondasun eta zerbitzu guztien balioa da.
- BALIO ERANTZIA: Ekoizitakoaren balioari konpoteko jasetako produktuen kostuak kenduz lortzen dugu.

1) GASTUAREN IKUSPEGITIK (ESKARI AGREGATUA)

$$BPG_d = K + I + G + X - N$$

- K: KONSUMO-GASTUA (OSARRA, AURRIBILAK, ...)
- I: INBERTSIO-GASTU-PRIBATUA (ENPRESEN INBERTSIOAK)
- G: GASTU PUBLIKOA (GOBERNAREN GASTUAK)
- X: ESPORTAZIOAK (KANPO SALMENTA)
- N: INPORTAZIOAK (KANPO EROSKETAK)

2) EKOIZPENAREN IKUSPEGITIK (ESKAINITZA)

$$BPG_d \text{ emp) = BALIO ERANTSIEN BATURA + PRODUKTUEN GAINETIKO ZERGA GARBIA}$$

$$BPG_d \text{ emp) = BEG_b + TG_b$$

- BEG_b: BITARTERIKO ONDASUNA
- TG_b: BEZA

3) ERRANTAREN IKUSPEGI MK

$$BPG_{d\ comp} = E + M + D + TG_{b\ erozpen}$$

- E: SOLDATAK = GORDINA + S.S.
- M: MOZKINAK
- D: KAPITAL EDI BILGETAAREN AMORTIZAZIOA
- TG_{b\ eroz.}: EROZP. ETA IMPORTAZION GAINERO ZERGA. $[TG_{b\ produktu} + TG_{b\ jarduera}]$

4) BESTE FAKTORE BATEK

$$BPG_{mp} = BPG_{fk} + TZH - DL$$

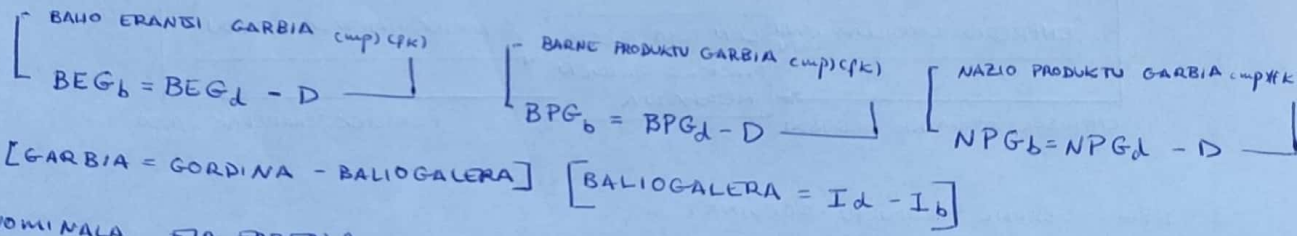
- BPG_{mp}: ORDAINDUTAKOA ONDASUMEN GATIK + EROSKETEN GAINERO ZERGA (MERKATU PREZIOETAN)
- BPG_{fk}: ORDAINDUTAKOA ONDASUMEN GATIK
- TZH: PRODUKTUEN ZERGA
- DL: DIRU LAGUNTZAK

- ASPEKTU NAZIONALA ETA GEOGRAFIKOA

$$NPG_d = BPG_d + FNE - AFE$$

- NPG_d: NAZIO PRODUKTU GORDINA (mp) edo (fk) (BAI HEARRIARDEAN, BAI ATZERRIAN)
- FNE: FAKTORE NAZIONALEN ERRENTA ATZERRIAN
- AFE: ATZERRIKO FAKTOREEN ERRENTA "NAZIOAN"

- BALIOGALERA (D)

5) NOMINALA ETA ERREALA

- BPG_{nom} = (PREZIO ARRUNTETAN): ONDASUNAK x PREZIO ARRUNTA
- BPG_{era} = (PREZIO KONSTANTETAN): ONDASUNAK x PREZIO KTE

4- ERRENTA

ERRENTA NAZIONALA: $NE = NPG_b\ (fk)$ EROZPEN FAKTORENGATIK (LANA, KAPITALA, ...) ERRENTA.

ERRENTA ERABILGARRIA: $Y_d = NE - TZ_{oz} + T_r = K + S$

- TZ: ZERGA ZUZENAK
- T_r: TRANSFERENTZAK
- K: KONSUMO
- S: AURRAZKI

5- ENPLEGU ETA LANGABEZIA

- LANGABEZIA - TASA = $\frac{LANGABEZIA}{BIZTANLERI AKTIBOA} \cdot 100$
- BIZTANLERI AKTIBOA = ENPLEGUA + LANGABEZIA

$$u = \frac{U}{L} \cdot 100$$

$$L = N + U$$

6. INFLAZIOA

-DEF: ekonomia baten prezio-urritaren lasterke jantzea da.

BPGd DEFLAKTOREA

$$P_c = \frac{BPGd_{c, \text{nom}}}{BPGd_{c, \text{err}}} \times 100 \quad (c = \text{urtea})$$

INFLAZIO TASA

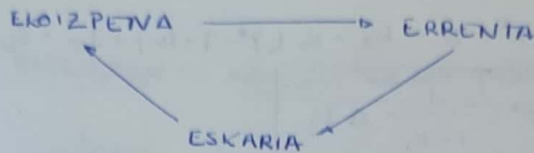
$$I_n = \frac{P_2 - P_1}{P_1} \times 100$$

KPI KONTSUMORAKO PREZIOEN INDIZEA

-DEF: heriotzaren enakuta-saski, tipikoa ezakien dute ordasunen prezio aldaketak neurri dituen adierazlea.

$$\left. \begin{array}{l} \text{AURREKONTU SUPERABITA } \oplus \\ \text{DEFIZIT PUBLIKOA } \ominus \end{array} \right\} = T - G - Tr$$

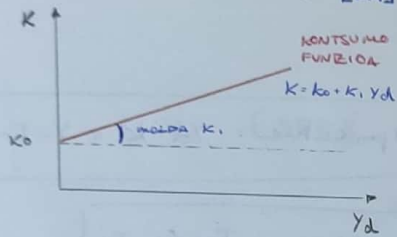
7. ONDASUNEN MERKATUA

2. ONDASUNEN ESKARIA

$$Z = K + I + G + X - N$$

ESKARIA AGREGATUA [DA]

• KONTSUMOA (K):

$$K = K_0 + K_1 \cdot Y_d$$

$$Y_d = NE - T + T_r$$

K_0 = kontsumo
autonoma

$$Y_d = T - G + T_r$$

K_1 = kontsumoaren
jasa konertziala
($0 < K_1 < 1$)

→ FORMULAK ORDEZKATUZ:
EKONOMIA ITXIAN
($X = N = 0$)

$$DA = Z = K_0 + K_1 \cdot (NE - T + T_r) + I_0 + G_0$$

$$[Z = K + I + G]; [K = K_0 + K_1 Y_D]; [Y_D = Y - T]$$

GARRANTZISUENA

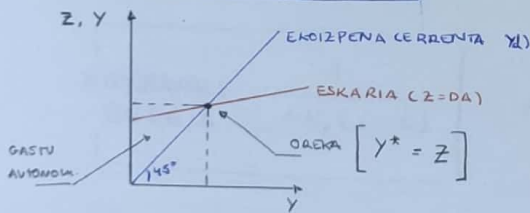
8. ONDASUNEN MERKATUAN OREKA

- DEF: Merkatura oreka dago Estan agregatua eta ekoizpena berduntzen ditzuen errenta mailan. (Y^*)

$$DA = Y^* \text{ (edo BPG)}$$

OREKAN

$$Y^* = \frac{1}{1 - K_1} (K_0 + I_0 + G_0 - K_1 T + K_1 T_r)$$

- OREKA AURREZKIAREN IKUSPEGITIK

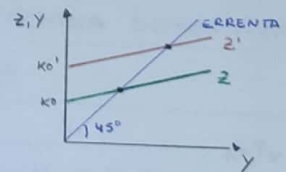
$$INBERTSIOA = AURREZKI PRIBATUA + T - G - T_r$$

- HANDITZEAN → $Z > Y$

- OREKA AURKIZEKO $Y - K$ GORA

- OREKAN $Z = Y$

- KONKLUSIOA: BAT HANDITU, ETA BIAK GORA

$$[K_0' = K_0 + \Delta K_0]$$

4.- I₀ ERAGINA OREAN

• I₀ HANDITUZ → $Y^* = Z = k_0 + k_1 (Y^* - T + T_v) + I_0 + G_0 \implies$

⇒ $\Delta Y^* = \frac{1}{1 - k_1} \Delta I_0$

• G₀ HANDITUZ ⇒ $\Delta Y^* = \frac{1}{1 - k_1} \Delta G_0$

5.- INBERTSIOA AURREZKIA REN BERDINA DA

$A_{\text{AURREZKIA}} = A_{\text{pribatua}} + A_{\text{publikoa}}$

$A_{\text{pribatua}} = Y_d - K = Y - T - K$

$Z = Y^*$

$A_{\text{publikoa}} = T - G - T_v$

↳ $Y = K + I + G \rightarrow Y - T = K + I + G - T$

→ $Y - T - K = I + G - T \rightarrow A_{\text{pribatua}} = I - A_{\text{publikoa}}$

$I = A_{\text{pribatua}} + A_{\text{publikoa}}$

$I = A$

8. POLITIKA PUBLIKOA ETA FISKALITATEA

-[DEF]: POLITIKA PUBLIKOA: administrazio publikoak garrantzian behar diren asetzeko eta garapenera bultzatzeko erabilerak erabiltzeko asmoak dituen erantzunak dira. (enakunduen erabilerak, araudi berriak, ...)

• SEKTORERAK desberdinak, erabilizten dituen TRESNAK kategoria hartuz; (Sektoreak: nekazaritza, abeltzaintza, ...)
(Tresnak: enegulazioa, fiskalitatea)

-[DEF]: FISKALITATEA: zerga eta ondairazpenen bidez bizitza egiteko terminoa

-[DEF]: POLITIKA FISKALA: zerga sistema (T) eta gastu publikoa (G) erabiliz helburu zehatzak bilatzeko duen politika da.

2. ONDASUNEN MERKATUAN OREKA BERRIA (T-REKIN)

$$\boxed{I = \text{ZERGA PASA}} \rightarrow \boxed{T = Z \cdot Y}$$

$$Y_d = Y - T + T_r \rightarrow \boxed{Y_d = Y - ZY + T_r}$$

$$Y^* = k_0 + k_1(Y^* - ZY^* + T_r) + I + G$$

$$\downarrow$$

$$\boxed{Y^* = \frac{1}{1 - k_1(1 - Z)} (k_0 + k_1 T_r + I + G)}$$

$$\boxed{\text{BIDERKARI BERRIA} \quad \frac{1}{1 - k_1(1 - Z)}}$$

2.2. GASTU GEHIKUNTZAREN ERAGINA

$$\boxed{\Delta Y = \frac{1}{1 - k_1 + k_1 \cdot Z} \Delta G}$$

2.3. TRANSFERENTZIA GEHIKUNTZAREN ERAGINA

$$\boxed{\Delta Y = \frac{k_1}{1 - k_1 + k_1 \cdot Z} \Delta T_r}$$

2.4. ZERGA GEHIKUNTZAREN ERAGINA

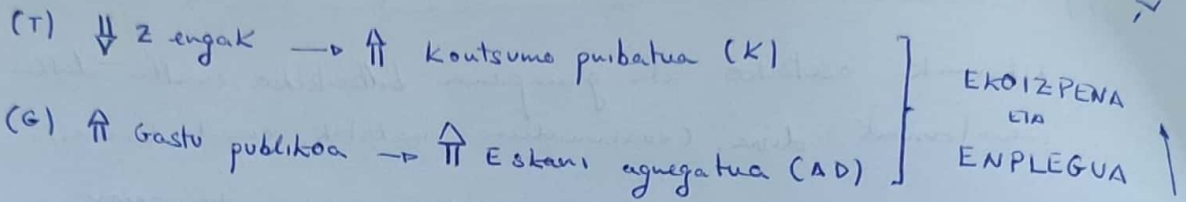
$$\boxed{\Delta Y = \frac{-k_1}{1 - k_1 + k_1 \cdot Z'} \Delta Z \cdot Y}$$

$$\boxed{\Delta Z = Z' - Z}$$

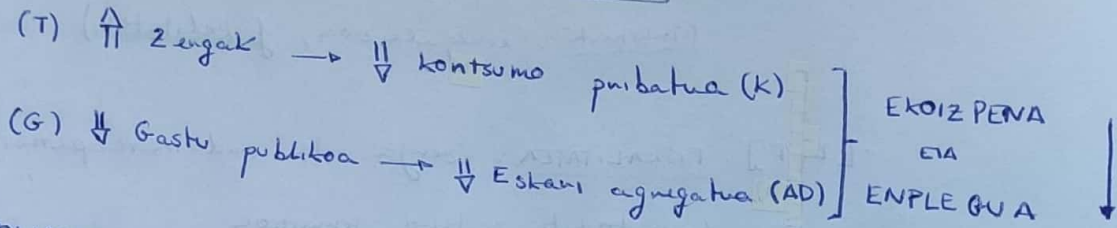
$$Z - Z'$$

3.- POLITIKA FISKAL ETA PUBLIKOEN ERAGINA EPE LABURREAN

POLITIKA FISKAL HEDAKORRA

POLITIKA FISKAL MURRIZTATZAILE

4.- POLITIKA FISKALAREN GAINETIKO IKUSPUNTUA

IKUSPUNTU MONETARISTA

(Adam Smith)

- Ekonomiak $\rightarrow$ desorekak desagertuaz.
- Estatuak muturra ez sartu.

• Ekonomiak $\rightarrow$ leiozpen baliabide osoak.

IKUSPUNTU KEYNESIANOA

(J.M. Keynes)

- Puzio eta saldatzek $\rightarrow$ zail eldatu $\rightarrow$ OREKA lortzea $\Rightarrow$ ZAILA

• 1929. a. lekuko $\rightarrow$ EZ dago $\rightarrow$ leiozpen baliabide osoak $\rightarrow$ erabiliko dituen TRENTA automatikoa

ABIAPUNTUA

SEKTORE PUBLIKOAREN PAPERA

- Gastu publikoa (G) mugatzea
- Aurrekontu publikoa (Ap) $\rightarrow$ OREKAN

• (DA) $\rightarrow$ ATZERALDIA $\Rightarrow$ MANIPULATU:
- sektore publikoak
- T
- G

• Aurrekontua (A) $\rightarrow$ OREKATU
• ATZERALDIA $\rightarrow$ DEFIZITA

5.- AURREKONTU PUBLIKOA ETA BERE FINANTZAKETA (ZOR PUBLIKOA)

$G < SARRERAK$: AURREKONTU SUPERABITA

$G > SARRERAK$: DEFIZIT PUBLIKOA

ZORRA $\Uparrow$ = DP $\Uparrow$ + ZORRAREN INTERESA K

ZORRA $\Downarrow$ = AS $\Uparrow$

DP $\Downarrow$ $\rightarrow$ BILLETEAK FABRIKANUZ

• ZORRA $\Downarrow$:
- ALTXOR LEIRAK : epe laburra
- BONOAK : epe luzeana

9. DIRUA ETA BANKU SISTEMA

- [DEF]: DIRUA: onakorraren, onartuta dardalen ondareketa bideak.

- DIRUAREN HISTORIA: • METALEZKO DIRUTIK - PAPERETIKO DIRURA

• Historian zehar diru meta asko → baskutan ondarean trukeak.

• Lanter unera eta zidarrak moneta bide guztiak ondezkatu.

• XVIII. mendean herikuntza ekonomikoa → PAPER MONETA

- PAPER MONETAREN BILAKAERA:

• 1) Paper moneta guztiz bihurtzea:

• kaubistek erdi-araan dirua gonde → bezorak zuntzainak erabili (cheke) ondareketerako. (GORDAILUAK [G])

• 2) Paper moneta partzialki bihurtzea:

• kaubistek unera erreserben parte bat marleguan → diru berrera sartzu (ERRESERBA PARTZIALEN BANKU SISTEMA) (URRE PATROIAREN AURREKARIAK)

3. ERRESERBA PARTZIALEN SISTEMA

• Gauko sisteman: PAPER MONETA → EZ da URRETAN BIHURGARRIA

• ERRESERBA PARTZIALEN SISTEMA → indarrean jarraitu.

• BANKUAK: (G) GORDAILUEN interesi arrun egitiko EP.S. -n heldu diote; (G)-ren % bat erreserba bezala mantentzea.

4. MONETA BIDERRARIA ERRESERBA PARTZIALEN BANKU SISTEMAN

• MONETA ESKAINTZA = PUBLIKOAREN ESKU DAGOEN ESKU-DIRUA + GORDAILUAK

$$M = E + G$$

• MONETA OINARRIA = PUBLIKOAREN ESKU DAGOEN ESKU-DIRUA + ERRESERBAK

$$M_0 = E + R$$

• GORDAILUAK (G): Bezenak bankuetan uzten duten dirua

• ERRESERBAK (R): Jasotako gordailuetik marleguz eman ezin diren dirua.

$$M = M_0 \times \text{biderkuntza} = M_0 \times \frac{\frac{E}{G} + 1}{\frac{E}{G} + \frac{R}{G}}$$

• KUTXA KOEFIZIENTEA: Bankuak denberrarekin erreserba bezala mantentzeko behar den dirua.

$$\text{KUTXA KZEA} = \frac{R}{G}$$

5.- DIRUAREN NEURGAILUAK

• M_1 : EKONOMIAREN DIRUA = EFETIBOA + GORDAILUAK
(Eskaintza monetarioa denberrarekin)

$$M_1 = E + G$$

• M_2 : ESKAINZA MONETARIOA + AURRIZKI GORDAILUAK

$$M_2 = M_1 + \text{AURRIZKI-G}$$

• M_3 : M_2 + EPERAKO GORDAILUAK

$$M_3 = M_2 + \text{EPERAKO-G}$$

• M_4 : M_3 + PUBLIKO ESKUEIAKO AKTIBO LIKIDOAK

$$M_4 = M_3 + \text{AKTIBO PUBLIKOAK}$$

10. DIRU ESKARIA ETA ESKAINTZA

1. DIRU MERRATUAREN KURBAK ETA OREKA

- [DEF]: DIRU ESKARIA (M_d): Enpresa eta familia guztien diru eskaintza batura. Diru likido izateko jarrera izaten du.

- KEYNES: DIRUAREN MUGIMENDUEN ARRAZOIA:

- salerosketako eskaintza
- zukuuntziagarritako eskaintza
- espekulazioakako eskaintza

• M_d eta Y PROPORZIONALAK

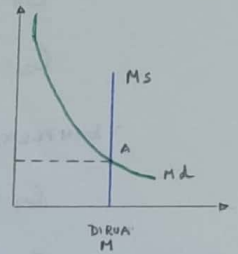
$$M_d = Y \cdot L(i) \quad \text{ESKARIA}$$

• M_d eta Interesak (i) ALDERANTZIZ PROPORZIONALAK

$$\left[\left(\frac{1}{i} \right) : \text{interesak unteko} \right]$$

• M_s (i/T)-nekiko KTE $\rightarrow$ BANKU ZENTRALAREN ESANEAN

$$M_s = M_d \quad \text{OREKA}$$

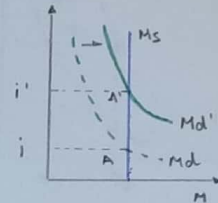

2. ESKARI KURBAREN MUGIMENDUA (ESKUINERANTZ)

ΔR (ERRENTA)

ΔP (INFLAZIOA)
(PREZIO MAILA)

} i/T -ren hazkuntza

3. DIRU ESKAINTZA ETA MONETA POLITIKA

• BANKU ZENTRALA $\rightarrow$ ESKAINTZA ezabaki (M_s)

- Bankariak kontrolatu
- Moneta politika ezabaki,
- kontrol jantzia du.

TRESNAK:

- gurenako bankuei
- i/T ezabari
- mentatu nekiko enagikutek (altzar titulak, ...)
- Enefuentziako interes-tasa
- Ennatasun komertzialak
- Enneserba minimorak

4. FINANZA MATEMATIKOAREN OINARRIZKO KONTZEPTUAK

- [DEF]: KAPITALIZAZIO SIMPLE ETA KOMPLEXUA: C_0 hasierako kapitale emanda, (n) denbora gaudetan, (i) interes tasa, kontzen den bukarrerako kapitale (C_n)

$$C_n = C_0 + I$$

- C_0 = Hasierako inbertitutako kapitale
- C_n = n urte berru izegu dugun dirua.
- i = urteko interes tasa
- I = ondardutako interes osoa $(C_0 \times i)$

- SIMPLEA: (Interesak beti C_0 -ren gainean, EZ diru metatzen)

$$C_1 = C_0 + C_0 \times i$$

$$C_2 = C_1 + C_0 \times i$$

- KOMPLEXUA: (Interesak metatzen diru)

$$C_1 = C_0 + C_0 \times i$$

$$C_2 = C_1 + C_1 \times i$$

$$C_n = C_0 \cdot (1+i)^n$$

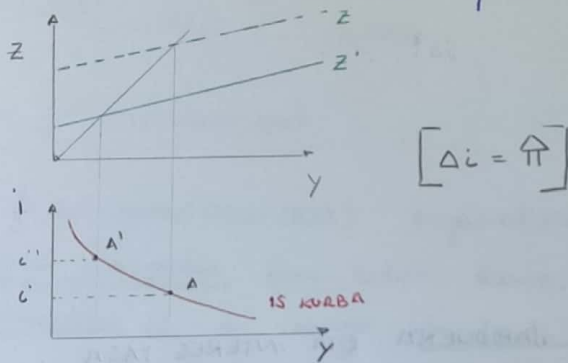
11. IS-LM EREDUA

[DEF]: IS-LM EREDUA: Ondasun eta zenb.itzu mantatua eta diru mantatua aldi berean konbinatzen dituen ekonomiko analisi eredu.

1. IS KURBA: INBERZIOA ETA AURREZKIA

- IS KURBA: Ekokritako ondasun kantitatea eta eskatzen diren berruntze $\ominus$ dimen puntu guztiak adierazten ditu.

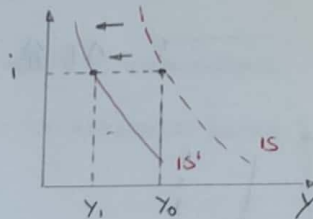
OROKAK: $Z = Y \rightarrow Z' = Y'$ } $\Rightarrow$ IS KURBA

2. IS KURBAREN DESPLAZAMENDUA (POLITIKA FISKALA)

$\Delta i \uparrow$
 $\Delta T \uparrow$
 $\Delta G \downarrow$

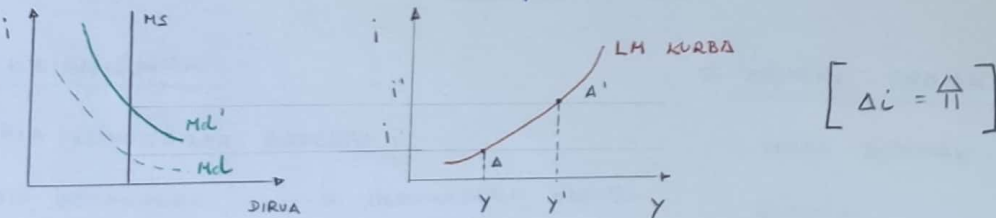
$\Delta Y \downarrow$ Ekarrako du.
 KONTRAKOAK $\Delta Y \uparrow \Rightarrow$

3. LM KURBA: LIKIDEZIA ETA DIRU ESKAINTZA

- LM KURBA: Diru mantatua onetan dagoeneko puntuen lku geometrikoa.

OREKAK: $M_s = M_d \rightarrow M_s = M_d'$ } $\Rightarrow$ LM KURBA

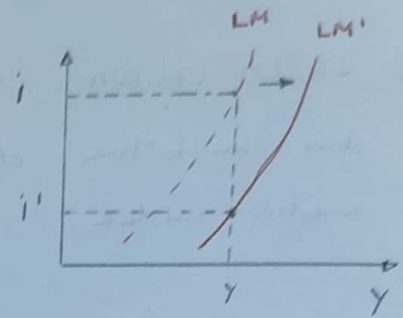

4. LM-KURBAREN DESPLAZAMENDUA (MONETA POLITIKA)

$$\Delta \frac{M}{P} \uparrow \uparrow (M_s \uparrow \vee M_d \downarrow)$$

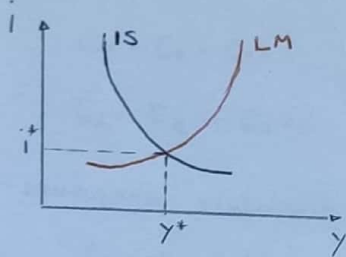
$$\Delta i \downarrow$$

$$\Delta Y \uparrow \uparrow$$

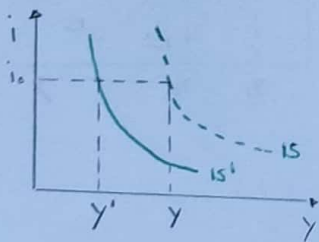
5. IS-LM OREKA

- IS-LM grafikoak islatzen du azalpen (Y) eta intzesaren (i) zen gertatzen den Banako Zentralak ΔM_s , ΔT , ΔK ukimen dituzten besteak beste.

6. POLITIKA FISKALA, EKONOMIA JARDUERA ETA INTERES TASA

$$S \downarrow \longrightarrow \Delta T \uparrow \uparrow \quad G = kT_e \quad \left\{ \quad \Delta i = kT_e \quad \Delta Y \downarrow \downarrow \right.$$

12. NAZIOARTEKO MERKATARITZA

[F]: NAZIOARTEKO MERKATARITZA: Hurrealde desberdinen arteko ondasun, zerbitzu eta kapitalen arteko elkartruketa da.

2. ABANTAILA ABSOLUTUA ETA NAZIOARTEKO MERKATARITZAN ESPEZIALIZAZIOA

	1.H.	2.H.
1 prod.	1 LANORDU	3 LANORDU
2 prod.	2 LANORDU	0,5 LANORDU

(Adam Smith)

1.H. ABANTAIL ABSOLUTUA

2.H. ABANTAIL ABSOLUTUA

3. ABANTAILA KONPARATIBOA

- DAVID RICARDO (1772-1823): Espezializazioa zerteko ez da zentzu abantaila absolutua izan behar. Berez, bi herrialdeen artean merkatatzen ez da izengo abantaila absolutua degaerenean berkerrik.

	1.H.	2.H.
1 prod.	2 LANORDU	4 LANORDU
2 prod.	5 LANORDU	4 LANORDU

AUKERA KOSTE TERMINOETAN

1. & 2.H. → IRABAZLE ATERA

- TRUKE

- ESPEZIALIZAZIOA

4. NAZIOARTEKO MERKATARITZAN IRABAZIA

MOZKINAK: ONDASUN TRUKEA

↑↑ EKORTZE

↑↑ KONSUMITU

KHE BALIABIDEAK

5. PROTEKZIONISMOA

- INDUSTRIA ESTRATEGIKOA BABESIU
- INPORTATU BEHARRAN → HERRIALDEAN EKORTZE
- JAIO BERRI DEN INDUSTRIA GUSTAZEA
- X-N DEFIZITARI AURRE EGIN

6. NEURRI PROTEKZIONISTAK

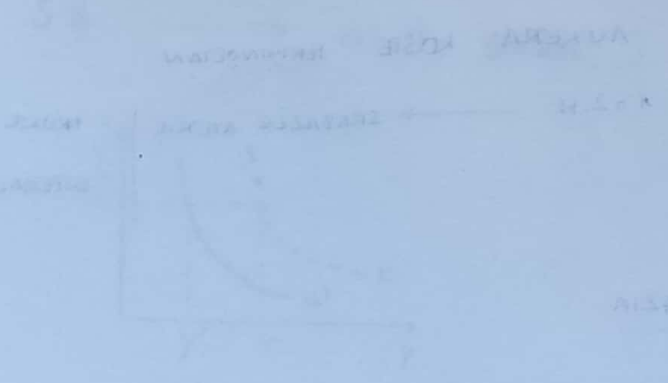
- MUGA-ZERGAK
- KUOTAK
- ESPORTAZIOEI DIRU LAGUNTZA
- MUGA ZERGAK EE DIREN BEURRIAK

7. ORDAINKETA BALANTZA

• AZERRIAREN EGITEN DIREN SAILEROSKETAK

	SARRERAK	ORDAINKETAK	SALDOA
KK			
KAPITALA			
KK + KAP			
FINANTZA			
ERRESERBEN Δ			
SALDO FINALA			

David Ricardo (1772-1823) teoria ekonomikoaren oinarria da. Bere teoria ekonomikoaren oinarria da. Bere teoria ekonomikoaren oinarria da. Bere teoria ekonomikoaren oinarria da.

↑ KOSTUAK
↑ KANTITASIA
KOSTUAK